

การพัฒนาเครื่องแต่งกายโนราภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช Developing Nora Costumes Based on Local Wisdoms in Nakhon Si Thammarat Province

ธีรวัฒน์ ช่างसान*
Teerawat Changsan*

หลักสูตรวิชานาฏศิลป์และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280
Performing Arts Program, Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Si Thammarat
Rajabhat University 80280

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติที่มาและเครื่องแต่งกายโนรา 2) พัฒนาเครื่องแต่งกายโนราตามความต้องการของชาวบ้านและองค์ประกอบที่สมบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปิน จากอำเภอทุ่งสง หัวไทร ลิขล และเมืองนครศรีธรรมราช และนักศึกษานาฏศิลป์และการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญและการเก็บแบบสอบถาม การแต่งกายโนราในจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์มีลักษณะคล้ายกับการแต่งกายตัวของราชชาตรีทางภาคกลาง ศิระสวมเทริดแบบภาคใต้ บางคณะมีอินทรีประดับบนไหล่ทั้งสองข้าง ในสมัยรัชกาลที่ 5 คณะโนราได้พัฒนาเครื่องแต่งกายมาจนปัจจุบัน 3 แบบ คือ เครื่องต้น ทรงบัว และเครื่องเต็ม โดยมีองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายประกอบด้วย เทริด พานโครง คลุมไหล่ 2 ข้าง ปิดคอหน้าหลัง ทับทรวง ปีกหรือหางหงส์ สังวาล ปีกนกแอ่น ปิ่นแหลม ห้อยหน้า ห้อยข้าง สนับเพลลา ผ้ายาว กำไลต้นแขน ปลายแขน กำไลข้อมือ และเล็บ การวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาเครื่องแต่งกายโนราแบบประยุกต์โดยใช้เครื่องแต่งกายแบบเครื่องต้นเป็นพื้นฐานและพัฒนาอินทรีที่ร้อยจากเครื่องลูกปัดตามแบบอินทรีของละครไทยเสริมบนไหล่ทั้งสองข้าง ผลการวัดความพึงพอใจของเครื่องแต่งกายโนราทั้ง 4 แบบ พบว่า เครื่องแต่งกายทุกแบบมีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.5 ทุกแบบ ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการอนุรักษ์และเผยแพรภูมิปัญญาชาวบ้านเรื่องการพัฒนาเครื่องแต่งกายโนรา และสามารถส่งเสริมศิลปินให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอีกทางหนึ่ง

คำสำคัญ : โนรา เครื่องแต่งกายโนรา ภูมิปัญญาชาวบ้าน การวิจัยและการพัฒนา

*Corresponding Author. E-mail: teerawat089@hotmail.com

Abstract

This research aimed to 1) study the history of Nora costumes and their components and 2) re-design the costumes and their components to meet the present local requirements and better suit the current performing circumstances. The key informants were academics, experts, professional artists in the districts of Thung Song, Huasai, and Muang in Nakhon Si Thammarat Province and students from the Performing Arts Program, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. The research instruments were structured in-depth interviews, participant observation, Nora experts' critiques and questionnaires. The data revealed that since the early Rattanakosin era to the reign of King Rama V, three types of Nora costumes were found namely, Khruangton, Song Bua and Khruang Lukpat Ha Chin or Khruang Tem. The components of the costumes in each types were similar in which it comprised of Soet, Phan Khrong, two pieces of Khlum Lai, Pit Kho-front and back-Thapsuang, Pik or Hanghong, Sangwan, Pikanok-aen, Panneng, Hoi Na, Hoi Khang, Sanapphlao, Pha Yao, Kamlai Ton Khaen, Kamlai Plai Khaen, Kamlai Khomue, and Lep. The study also revealed that the new costumes were re-created based on the Khruangton by adding Inthanu on both sides of the shoulders; the style of costume from Thai Classical Drama and using various types of colorful beads. This newly created costume is anticipated to be the forth types of Nora costume. The results from the questionnaire which examined the audiences' satisfaction about patterns, components, color, appropriateness, and worth conservation of the costume design showed that all factors were ranked at highest level (Mean= 4.5). The results of this study could be used not solely as a guideline to conserve and publicize traditional local wisdoms but also to encourage local artists to earn income from making costumes that suit the present Nora performances and as souvenirs.

Keywords: Nora, Nora costumes, Local wisdom, Research and development

บทนำ

โนรา เป็นศิลปะทางภูมิปัญญาการแสดงของคนในท้องถิ่นใต้ทั้งจังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง และจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับลุ่มทะเลสาบที่มีความเชื่อเกี่ยวเนื่องกับตำนานการเกิดแต่ปัจจุบันการแสดงดังกล่าวได้รับความนิยมแพร่หลายไปในท้องถิ่นภาคใต้เกือบทุกจังหวัด อย่างไรก็ตามศิลปะประเภทนี้มีรูปแบบเป็นศิลปะละครรำประเภทหนึ่งที่มีทั้งการร้อง การรำ การเล่นเป็นเรื่องเป็นราว เบื้องต้นอาจนำเรื่องราวของละครนอกมาเล่นต่อเนื่องกันเรียกว่าบทสิบสอง ต่อมาได้นำเรื่องราวของท้องถิ่นคติชนมานำเสนอด้วยทำให้เป็นเสน่ห์ดึงดูดความสนใจ กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าที่แฝงเร้นอยู่ในชุมชนมาแต่อดีตจนปัจจุบัน

องค์ประกอบของการแสดงโนรามีเครื่องดนตรี คือทับ (โตนหรือทับโนรา) มี 2 ใบ เสียงต่างกันเล็กน้อย กลองทำหน้าที่เสริมเน้นจังหวะ ปี่ โหม่ง หรือฆ้องคู่ ฉิ่งและแตระ รูปแบบของการแสดงหรือการรำรำ ประกอบด้วยการรำ การร้อง การทำท การรำเฉพาะอย่างและการเล่นเป็นเรื่อง ปกติโนราไม่เน้นการเล่นเป็นเรื่องแต่ถ้ามีเวลาแสดงมากพออาจมีการเล่นเป็นเรื่องเพื่อความสนุกสนาน สถานที่แสดงสร้างเป็นโรงยกพื้นปลูกเป็นเพิงหมาแหงนมีม่าน และหลิบ โรงโนราแบ่งเป็น 2 แบบ คือ โรงสำหรับแสดงเพื่อความบันเทิงกับโรงที่ใช้ประกอบพิธีกรรมรำโรงครู และเครื่องแต่งกาย (Intangible Cultural Heritage, 2009)

เครื่องแต่งกายโนรา Srorat (1973) อ้างว่ามีปรากฏในประวัติของโนราว่าได้รับพระราชทานจากพระมหากษัตริย์คราที่พระยาสาายฟ้าพาดให้เทพสิงหลไปรำในราชสำนักและรำสวยมากพระองค์จึงถอดเครื่องทรงพระราชทานให้ กองบรรณาธิการ phuketbulletin (2015) ให้รายละเอียดของเครื่องแต่งกายว่า เทริด (อ่านว่าเซิด) เป็นเครื่องประดับศีรษะของตัวนายโรงหรือโนราใหญ่หรือตัวยืนเครื่อง (โบราณไม่นิยมให้นางรำใช้) ทำเป็นรูปมงกุฎเตี้ย มีกรอบหน้ามีด้ายมงคลประกอบ เครื่องลูกปิด เครื่องลูกปิดจะร้อยด้วยลูกปิดสีเป็นลายมีดอกดวง ใช้สำหรับสวมลำตัวท่อนบนแทนเสื้อ ประกอบด้วยชั้นสำคัญ 5 ชั้น คือ ป่า สำหรับสวมทับบน ป่าชาย-ขาวรวม 2 ชั้น ปั้งคอ สำหรับสวม ห้อยคอหน้า-หลัง คล้ายกรองคอ รวม 2 ชั้น พานอก ร้อยลูกปิดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้พันรอบตัวตรงระดับอก บางถิ่นเรียกว่า “พานโครง” บางถิ่นเรียกว่า “รอบอก”

เครื่องลูกปิดนี้ใช้เหมือนกันทั้งตัวนายโรงและตัวนาง (รำ) แต่มีช่วงหนึ่งที่ คณะชาติรีในมณฑล นครธรรมราชใช้อินทรธนู ขั้บทรง(ทับทรง) ปีกเหน่ง แทนเครื่องลูกปิดสำหรับตัวยืนเครื่อง ปีกนกแอ่น หรือปีกเหน่ง มักทำด้วยแผ่นเงินเป็นรูปคล้ายนกนางแอ่นกำลังกางปีก ใช้สำหรับโนราใหญ่หรือตัวยืนเครื่อง สวมติดกับสังวาลอยู่ระดับเหนือสะเอวด้านซ้ายและขวา คล้ายตามทิศของละคร ขั้บทรงหรือทับทรงหรือตาบ สำหรับสวมห้อยไว้ตรงทรงอก นิยม

ทำด้วยแผ่นเงินเป็นรูปคล้ายขนมเปียกปูน สลักเป็นลวดลาย และอาจฝังเพชรพลอยเป็นดอกดวง หรืออาจร้อยด้วยลูกปัด นิยมใช้เฉพาะตัวโนราใหญ่หรือตัวยืนเครื่อง ตัวนางไม่ใช้ซับริว้งปีก หรือที่ชาวบ้าน เรียกว่า หางหรือหางหงส์ นิยมทำด้วยเขาควาย หรือโลหะเป็นรูปคล้ายปีกนก 1 คู่ ซ้าย ขวา ประกอบกัน ปลายปีกเชิดงอนขึ้นและผูกรวมกันไว้ มีพู่ทำด้วยด้ายสีติดไว้เหนือปลายปีก ใช้ลูกปัดร้อยห้อยเป็นดอกดวงตลอด ทั้งข้างซ้าย และขวาให้ดูคล้ายขนของนก ใช้สำหรับสวมคาดทับผ้าถุงตรงระดับสะเอว ปล่อยปลายปีกยื่นไปด้านหลังคล้ายหางกิ้งกือ ผ้าถุงเป็นผ้ายาวสี่เหลี่ยมผืนผ้า นุ่งทับชายแล้วรั้งไปเหนือไว้ข้างหลัง ปล่อยปลายชายให้ห้อยลง เช่นเดียวกับหางกระเบนเรียกปลายชายที่พับแล้วห้อยลงนี้ว่า “หางหงส์” (แต่ชาวบ้านเรียกปีกว่า หางหงส์) การนุ่งผ้าของโนราจะรั้งสูงและรัดรูปแน่นกว่านุ่งโจงกระเบน หน้า เพลา เหน็บเพลา หน้าเพลาคือ สนับเพลาลำหรับ สวมแล้วนุ่งผ้าทับ ปลายขาใช้ลูกปัด ร้อยทับหรือร้อยแล้วทาบทำเป็นลวดลายดอกดวง เช่น ลายกรวยเชิงรักร้อย หน้าผ้า ลักษณะเดียวกับชายไหว ถ้าเป็นของโนราใหญ่ หรือนายโรงมักทำด้วยผ้าแล้วร้อยลูกปัดทาบเป็นลวดลาย ที่ทำเป็นผ้า 3 แถบ คล้ายชายไหวล้อมด้วยชายแครงก็มี ถ้าเป็นของนางรำ อาจใช้ผ้าพื้นสีต่าง ๆ สำหรับคาดห้อย เช่นเดียวกับชายไหว ผ้าห้อย คือ ผ้า สีต่าง ๆ ที่คาดห้อยคล้ายชายแครงแต่อาจมีมากกว่า โดยปกติจะใช้ผ้าที่โปร่งบางสีสดแต่ละผืนจะเหน็บห้อยลงทั้งด้านซ้ายและด้านขวาของหน้าผ้า กำไลต้นแขนและปลายแขน เป็นกำไลสวมต้นแขน เพื่อขบรัดกล้ามเนื้อให้ดูทะมัดทะแมงและเพิ่มให้สง่างามยิ่งขึ้น กำไลของโนรามักทำด้วยทองเหลือง ทำเป็นวงแหวน ใช้สวมมือข้างละหลาย ๆ วง แต่ละข้างอาจสวม 5-10 วง ซ้อนกัน เพื่อเวลาปรับเปลี่ยนท่าจะได้มีเสียงดังเป็นจังหวะเร้าใจยิ่งขึ้น และเล็บเป็นเครื่องสวมนิ้วมือให้โค้งงามคล้ายเล็บกิ้งกือ กิรทำด้วยทองเหลืองหรือเงิน อาจต่อปลายด้วยหวายที่มีลูกปัดร้อยสอดสีไว้พองาม นิยมสวมที่นิ้วมือ (ยกเว้นหัวแม่มือ)

เครื่องแต่งกายโนราทุกชิ้นล้วนสร้างขึ้นจากความเป็นประเพณีศิลปที่งดงามของภูมิปัญญาของบรรพชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีฝีมือทางช่างทอผ้า ทำเครื่องถม แกะสลัก และอื่น ๆ ปัจจุบันภูมิปัญญาถูกเปรียบเป็นสิ่งที่ตกยุคล้าสมัยและเริ่มถูกลืมเลือน เนื่องจากความเจริญในด้านวัตถุและเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ส่งผลกระทบให้มนุษย์มักง่าย ต้องการความสะดวกสบาย คิดในเชิงปริมาณมูลค่ามากกว่าคุณค่าของสิ่งนั้น ผลกระทบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของโลกาภิวัตน์ที่ Charoensin-O-Larn (2011) กล่าวถึงว่าระบบเศรษฐกิจ คือ การเพิ่มการแข่งขันมากขึ้นและรุนแรงขึ้นในเวทีการค้าระหว่างประเทศ โลกาภิวัตน์ยังทำให้ปัจจัยต่าง ๆ ที่เดิมไม่ถือว่าเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ เข้ามามีอิทธิพลต่อระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น เช่น ความคิดเรื่องการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลหรือ GOOD GOVERNANCE ความคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อส่วนรวมของภาคธุรกิจ หรือ CORPORATE ACCOUNTABILITY

สิ่งที่กระทบดังกล่าวอาจทำให้ภูมิปัญญาเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายโนราในจังหวัดนครศรีธรรมราชเปลี่ยนแปลง ทั้งประวัติ องค์ประกอบ วิวัฒนาการและรูปแบบทั้งดงามในอดีตอาจเปลี่ยนแปลงไป คาดการณ์เป็นเบื้องต้นว่าถ้าได้เก็บข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการสร้างเครื่องแต่งกายโนราของจังหวัดนครศรีธรรมราชไว้ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบที่พึงประสงค์ในโอกาสต่อไป จะทำให้เกิดกระแสนุรักษ์ภูมิปัญญาดังกล่าวไว้ บทความนี้มุ่งศึกษาประวัติที่มาของเครื่องแต่งกายโนรา และองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายโนราภูมิปัญญาชาวบ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องแต่งกายโนราของจังหวัดนครศรีธรรมราชตามความต้องการและองค์ประกอบที่สมบูรณ์ จึงได้ทำวิจัยในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ใช้รูปแบบเทคนิควิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เทคนิคการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของการทำเครื่องแต่งกายโนรา แบ่งระเบียบวิธีเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาประวัติที่มาของเครื่องแต่งกายโนรา และองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายโนราภูมิปัญญาชาวบ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยตรวจสอบข้อมูลชุมชนทั้งประวัติ รูปแบบ และองค์ประกอบของเครื่องแต่งกาย จากแหล่งศึกษาที่มีคุณภาพ จัดการประชุมกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญ ศิลปินโนรา นักวิชาการ สถานประกอบการ 4 กลุ่ม อำเภอ คือทุ่งสง หัวไทร สิชล และเมือง โดยจัดการเสวนาร่วมกันแสดงความคิดเห็น ในประเด็นประวัติเครื่องแต่งกายโนรา รูปแบบ และองค์ประกอบของชุดเครื่องแต่งกาย ผู้เข้าร่วมประชุม กลุ่มละ 25 คน สำหรับสรุปเป็นประเด็นประวัติที่มาของเครื่องแต่งกายโนรา และองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายโนราภูมิปัญญาชาวบ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางและรูปแบบการพัฒนาเครื่องแต่งกายโนราของจังหวัดนครศรีธรรมราชตามความต้องการและองค์ประกอบที่สมบูรณ์ โดยนำผลจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลให้นักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช พัฒนาสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายโนราสรุปเป็น 4 แบบ คือ แบบเครื่องต้น แบบทรงบัว แบบเครื่องลูกบิดห้าชั้นหรือเครื่องเต็ม และแบบเครื่องแต่งกายประยุกต์ มีการตรวจสอบรูปแบบของเครื่องแต่งกายโนราโดยทำแบบสอบถามวัดความพึงพอใจ แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม มีเพศ อายุ และสถานศึกษา ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อการพัฒนาเครื่องแต่งกายโนรา ข้อหลัก 4 หัวข้อคือ แบบเครื่องต้น แบบทรงบัว แบบห้าชั้นหรือเครื่องเต็ม และแบบประยุกต์ และได้มีข้อคำถามที่เหมือนกันทั้ง 5 หัวข้อคือ ประทับใจการแต่งกายมากน้อยเพียงใด องค์ประกอบของถูกต้อง สีสันสวยงาม เหมาะกับการนำไปใช้ และควรอนุรักษ์ไว้ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบสอบถามที่พัฒนาได้ตรวจสอบโดยทดลองเก็บจากนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคำถามที่อาจไม่ชัดเจน หากมีปัญหาก็จะนำมาปรับแก้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง จากนั้นจึงได้นำไปเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากทำแล้วผู้วิจัยตรวจสอบรายละเอียดการให้คะแนนอย่างชัดเจนและจัดลำดับแบบสอบถามเพื่อป้อนข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ที่มีความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 เพื่อหาค่าร้อยละของความพึงพอใจต่อการพัฒนาเครื่องแต่งกายโนรา ทั้งนี้จะต้องมีค่าความเชื่อมั่นที่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ผลของการหาร้อยละที่กล่าวจะรายงานผลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพในลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

ผล

เครื่องแต่งกายโนราที่มีมาก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาเพราะตำนานละครชาตรีที่อ้างว่าได้รับวิวัฒนาการจากโนรา ละครดังกล่าวมีการยืนยันลักษณะการแต่งกายว่า การแสดงในยุคแรกเริ่มแรกใช้ผู้ชายแสดงแต่งกายอย่างคนธรรมดาสามัญเพียงแต่แต่งให้รัดกุมเพื่อให้ทำบทบาทได้สะดวกไม่สวมเสื้อ หากเป็นตัวนางก็ใช้ผ้าแถบห่มเป็นสไบ ตัวเบ็ดเตล็ดก็แต่งประดับง่าย ๆ พอให้หมายรู้ว่าเป็นตัวอะไร เช่น ใส่หน้ากากหรือเขียนหน้าเป็นยักษ์ใช้ผ้าโพกหัวบ้าง ต่อมา มีการคิดประดิษฐ์เครื่องแต่งกายขึ้นสำหรับตัวนายโรงเรียกกันว่า “ตัวยืนเครื่อง” คือ นุ่งสนับเพลา เชิงกรานถึงข้อเท้า นุ่งผ้าโจงกระเบนทับคาดเจียรเบาด มีห้อยหน้า ห้อยข้าง สวมสังวาล ทับทรวงและกรองคอทับบนตัวเปล่า ศีรษะสวมเทริด

วิวัฒนาการของเครื่องแต่งกายโนรามีกกล่าวอ้างในประวัติโนราได้รับพระราชทานมาจากเครื่องต้นของพระมหากษัตริย์ ซึ่งประกอบด้วยเทริด กำไลแขน บั้นเหน่ง สังวาลพาดเฉียง 2 ข้าง ปีกนกแอ่น ทางหงส์ สนับเพลา เข้าใจว่าเริ่มต้นของการแต่งกายของโนราในจังหวัดนครศรีธรรมราชตัวเอกหรือตัวนายโรงน่าจะแต่งแบบเดียวกับละครร่ำของทางภาคกลาง คือนุ่งสนับเพลา มีห้อยหน้าห้อยข้าง กรองคอ ทับทรวง สังวาล ศีรษะสวมเทริด ก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 หรือในช่วงนั้น คณะโนราคล้ายขึ้นนอนหรือหมั้นระบำชาตรีหรือโนราคล้ายขึ้นนอน (Culture Office of Nakhon Si Thammarat, 2009) เกิดเมื่อ พ.ศ. 2396 เป็นโนราที่มีชื่อเสียงของนครศรีธรรมราชมีชีวิตอยู่ถึงสี่แผ่นดิน (คือเกิดในสมัยรัชกาลที่ 4 ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2476 ในสมัย รัชกาลที่ 7 สิริรวมอายุได้ 80 ปี เป็นข้อมูลยืนยันลักษณะการแต่งกายของเครื่องแต่งกายโนราเริ่มแรกว่าคณะโนราในจังหวัดนครศรีธรรมราชน่าจะยังไม่มีเครื่องลูกปัดมาตกแต่งร่างกายแต่แต่งตามแบบของศิลปะละครร่ำของทางภาคกลาง

มีภาพถ่ายยืนยันว่าสมัยรัชกาลที่ 6 นายโรงโนราบางคณะมีการสวมใส่อินทหรณุนบนไหล่ทั้งสองข้าง และเริ่มนำวิวัฒนาการของการร้อยลูกปัดมาใช้ประกอบชุดการแสดงโดยนำมา

ตกแต่งบางส่วนของร่างกายเพิ่มเติม เช่น คลุมไหล่ สายสังวาล เข้าใจว่าที่เอาวัสดุลูกปัดมาร้อย เพราะเป็นเครื่องประดับที่มีมากในภาคใต้ที่ค้นพบหลายแหล่ง ทั้งจังหวัดกระบี่ ค้นพบลูกปัด และเครื่องประดับเป็นจำนวนมากบริเวณอำเภอลองท่อม จังหวัดพังงา พบที่ อำเภอดงแก้วป่า จังหวัดระนอง พบที่ อำเภอกะเปอร์ และอำเภอสุขสำราญ ที่จังหวัดชุมพร พบที่อำเภอเมืองชุมพร อำเภอพะโต๊ะ และจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบที่อำเภอไชยา และอำเภอท่าชนะ ประวัติอ้างว่าเป็น ลูกปัดที่นำเข้ามาจากประเทศอินเดีย อาณาจักรโรมันตั้งแต่ 3,000 ปีที่แล้ว แสดงให้เห็นว่าในอดีต พื้นที่ที่มีลูกปัดบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์เป็นศูนย์รวมการค้าเป็นท่าเรือที่มั่งคั่ง Matichon Group (2009) วัตถุสำคัญที่นำมาทำลูกปัด จึงเป็นมูลเหตุที่น่าสนใจว่าเมื่อวัสดุประเภทลูกปัดมี ในภาคใต้ ศิลปินโนรนาจะนำเครื่องลูกปัดมาประดับตกแต่งเพื่อความสวยงามด้วยเช่นเดียวกัน

ต่อมาในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 5 นี้ บางคณะโนราของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้พัฒนาการร้อยลูกปัดเข้าไปเสริมเพื่อให้เห็นความสวยงาม เริ่มต้นเป็นลักษณะเฉพาะการแต่งกาย ของตัวนายโรงก่อน เรียกว่าแต่งกายแบบเครื่องต้น ประกอบด้วย เทริด ปีกนกแอ่นหรือ ปีกเห่ง ชับทรวง หรือทับทรวงหรือตาบ ปีก หรือหางหรือหางหงส์ ผ้านุ่ง หน้าเพล หน้าผ้า ผ้าห้อย กำไล ต้นแขนและปลายแขน กำไล เล็บ อย่างไรก็ตามในช่วงขณะนั้นโนราบาง คณะมีการสวมใส่เครื่องทรงบัว คือการนำเอาผ้ามาตัดเป็นรูป กรองคอหรือกรองคอ ระหว่าง ชายกรองคอหรือกรองคอจะร้อยลูกปัดเป็นระย้าลงมาด้วย อนุมานจากการบอกเล่าว่ามีสาเหตุ จากเครื่องต้นของโนราในยุคแรกทำจากลูกปัดแก้วภาษาท้องถิ่นเรียกลูกปัดแมงโลม หรือเม็ด กาลหำ การร้อยเครื่องลูกปัดโนราประเภทดังกล่าวนี้ทำยากเพราะมีขนาดเล็ก ต้องใช้ความ ประณีต อีกทั้งการเก็บรักษายากเพราะตกแตกได้ง่าย แต่คณะโนราจะชอบกันมากเพราะบอก ว่ามีสีล้นสวยงามเวลาล้อกับแสงไฟ ลูกปัดแก้วที่กล่าวนี้มีราคาแพง ดังนั้นคณะโนราที่มีชื่อเสียง และมีฐานะค่อนข้างดีจึงจะสามารถสร้างไว้สวมใส่ได้ ส่วนคณะศิลปินโนราที่มีฐานะปานกลางก็ จะพัฒนาเครื่องแต่งกายอย่างอื่นเข้ามาแทนเช่นเครื่องทรงบัว ต่อมาประมาณปีพุทธศักราช 2445 โดยประมาณพบการแต่งกายแบบ 5 ชั้น ประกอบด้วย รอบอกหรือพานอก 1 ชั้น ป่า 2 ชั้น บั้งคอ 2 ชั้น (changsan, 2006)

องค์ประกอบเครื่องแต่งกายโนรา หากเปรียบเทียบตามลักษณะของการแต่งกายแบบยืน เครื่องโขน-ละครว่า ที่กรมศิลปากรได้กล่าวไว้ว่า มี 3 ส่วน คือ ศิราภรณ์ หมายถึง เครื่องประดับศีรษะ ของโนราคือเทริด ลักษณะคล้ายมงกุฎอย่างเดีย มีองค์ประกอบคือ มีเพดานเทริด มีกรอบพักตร์ มีหู มีกระบัง มียอดเทริด ดอกไม้ไหว ตามแบบของเทริดโดยทั่วไป รูปทรงของเทริดโนรามี 2 ลักษณะ คือเทริดทรงผู้ เป็นเทริดที่มีตัวโครงเทริดลักษณะสูงชันไปด้านบน เทริดทรงเมียตัว โครงจะสั้นกว่าและพายออกด้านข้าง ถนิมพิมพากรณ์ หมายถึง เครื่องประดับกายของโนรา สามารถแบ่งได้ 2 ส่วน คือ เครื่องประดับกายส่วนบน เป็นเครื่องลูกปัด ปัจจุบันนี้เครื่องลูกปัด

มี 2 แบบ คือแบบเครื่องต้น และแบบเครื่องลูกปิดห้าชั้นหรือเครื่องเต็ม เครื่องประดับกายส่วนล่าง มีห้อยหน้าและมีปีกหรือหางหงส์ ที่ทำจากเขาควายเป็นประดับด้วยฟู่และลูกปัด และพัสดราภรณ์ หมายถึง เครื่องนุ่งห่มที่เป็นผ้า เครื่องแต่งกายโนราห์มีเครื่องนุ่งห่มที่เป็นผ้ามีเฉพาะผ้ายาว และ สนับเพลลาหรือเหน็บเพลลา ของเครื่องแต่งกายโนราห์มีความแตกต่างกับเครื่องแต่งกายศิลปะละครรำ คือสามารถทำได้ 2 แบบ คือ แบบแยกชิ้นชา 2 ช้าง และเป็นกางเกงขาสามส่วน

เครื่องแต่งกายโนราห์ที่พึงประสงค์ในปัจจุบันมี 4 แบบ ประกอบด้วย

แบบเครื่องต้น การแต่งกายแบบเครื่องต้นศีรษะสวมเทริดแบบมงกุฎทรงเตี้ย ลำคอ มีปั้งหน้า ปั้งหลัง หัวไหล่มีคลุมไหล่ทั้งสองข้างที่ร้อยต่อกับพานโครงสำหรับปกปิดช่วงลำตัว ลำคอห้อยทับทรวง สังวาล มีปีกนกแอ่นเป็นเครื่องประดับทั้งสองข้าง สะเอวมีปิ่นหนึ่ง มีห้อยหน้า ห้อยข้าง สนับเพลลาและผ้ายาว มือสวมกำไลทั้งต้นแขน ปลายแขน กำไลข้อมือ และเล็บ

แบบทรงบัว การแต่งกายแบบทรงบัวผู้วิจัยพบว่า มีการปรับเปลี่ยนเฉพาะส่วนของเครื่องลูกปิดเท่านั้นคือได้มีการนำผ้ามาทำเป็นกรองคอแล้วใช้ลูกปัดร้อยต่อจากชายผ้าเป็น ลวดลายสัญลักษณ์ของเครื่องลูกปิด คลุมลำตัว ส่วนเครื่องประดับตกแต่งอย่างอื่นเช่นศีรษะ สวมเทริด ปิ่นหนึ่ง ห้อยหน้า ห้อยข้าง สนับเพลลา ผ้ายาว ต้นแขนปลายแขน กำไลข้อมือ และ สวมเล็บเหมือนแบบเครื่องต้น

แบบเครื่องลูกปิดห้าชั้นหรือเครื่องเต็ม การแต่งกายแบบเครื่องลูกปิดห้าชั้นหรือเครื่องเต็มผู้วิจัยพบว่า ได้เพิ่มเครื่องลูกปิดขึ้น คือ คลุมไหล่ 2 ชั้น รอบอก 1 ชั้น ปั้งคอ 2 ชั้น ส่วนเครื่องประดับตกแต่งอย่างอื่นเช่นศีรษะสวมเทริด ลำคอห้อยทับทรวง สังวาลมีปีกนกแอ่น เป็นเครื่องประดับทั้งสองข้าง สะเอวมีปิ่นหนึ่ง ห้อยหน้า ห้อยข้าง สนับเพลลาและผ้ายาว มือสวมกำไลทั้งต้นแขน ปลายแขน กำไลข้อมือและเล็บ เหมือนเครื่องต้น

แบบเครื่องโนราห์ประยุกต์ การแต่งกายแบบเครื่องโนราห์ประยุกต์ศีรษะสวมเทริด ลำคอมีปั้งหน้า ปั้งหลังปิด หัวไหล่มีคลุมไหล่ทั้งสองข้างที่ร้อยต่อกับพานโครงสำหรับปกปิดช่วง ลำตัว พร้อมกันนี้ได้พัฒนาอินทรีทนต์ที่ร้อยจากเม็ดลูกปัดตามลวดลายและสีของพานโครงและ คลุมไหล่ เสริมบนไหล่ทั้งสองข้าง ลำคอห้อยทับทรวง สังวาลมีปีกนกแอ่นเป็นเครื่องประดับ ทั้งสองข้าง สะเอวมีปิ่นหนึ่ง มีห้อยหน้า ห้อยข้าง สนับเพลลาและผ้ายาว มือสวมกำไลทั้งต้น แขน ปลายแขน กำไลข้อมือ และเล็บเหมือนเครื่องต้น

ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาเครื่องแต่งกายโนราห์ 4 แบบ คือ แบบเครื่องต้น แบบทรงบัว แบบเครื่องลูกปิด 5 ชั้นหรือเครื่องเต็มและแบบเครื่องแต่งกายโนราห์ประยุกต์ มีผลตามประเด็นคือ

1. ประทับใจการแต่งกายโนราห์แบบเครื่องต้น ค่าเฉลี่ย 4.72 แบบทรงบัว ค่าเฉลี่ย 4.59 แบบเครื่องลูกปิด 5 ชั้นหรือเครื่องเต็ม ค่าเฉลี่ย 4.69 และแบบเครื่องแต่งกายโนราห์ประยุกต์

ค่าเฉลี่ย 4.62 พบว่า ทุกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถจัดเรียงจากคะแนนจากมากไปหาน้อย คือแบบเครื่องต้นมีค่าเฉลี่ยมาก รองลงมาคือ เครื่องแต่งกาย 5 ชิ้น เครื่องแต่งกายโนราแบบประยุกต์ และเครื่องแต่งกายโนราแบบทรงบัว ตามลำดับ

2. ประทับใจต่อองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายถูกต้อง แบบเครื่องต้น ค่าเฉลี่ย 4.62 แบบทรงบัว ค่าเฉลี่ย 4.54 แบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็ม ค่าเฉลี่ย 4.63 และแบบเครื่องแต่งกายโนราประยุกต์ ค่าเฉลี่ย 4.57 ทุกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถจัดลำดับพบว่า แบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็ม ค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาแบบเครื่องต้น เครื่องแต่งกายโนราแบบประยุกต์และแบบทรงบัว มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ประทับใจสีสันสวยงาม แบบเครื่องต้น ค่าเฉลี่ย 4.77 แบบทรงบัว ค่าเฉลี่ย 4.64 แบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็ม ค่าเฉลี่ย 4.65 และแบบเครื่องแต่งกายโนราประยุกต์ ค่าเฉลี่ย 4.62 พบว่า ทุกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความพึงพอใจแบบเครื่องต้นมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือแบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็ม แล้วแบบทรงบัว เครื่องแต่งกายแบบโนราประยุกต์มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

4. เหมาะสมกับการนำไปใช้ แบบเครื่องต้น ค่าเฉลี่ย 4.57 แบบทรงบัว ค่าเฉลี่ย 4.63 แบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็ม ค่าเฉลี่ย 4.71 และแบบเครื่องแต่งกายโนราประยุกต์ ค่าเฉลี่ย 4.66 พบว่า ทุกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความพึงพอใจแบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็ม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือเครื่องแต่งกายโนราประยุกต์ และแบบเครื่องต้น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

5. ควรอนุรักษ์ไว้ แบบเครื่องต้น ค่าเฉลี่ย 4.79 แบบทรงบัว ค่าเฉลี่ย 4.65 แบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็ม ค่าเฉลี่ย 4.70 และแบบเครื่องแต่งกายโนราประยุกต์ ค่าเฉลี่ย 4.70 พบว่า ทุกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความพึงพอใจแบบเครื่องต้นมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือแบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็ม และเครื่องแต่งกายโนราประยุกต์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน และสุดท้ายคือแบบทรงบัวมีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้างต้นสรุปความว่า

1. เครื่องแต่งกายโนราทุกแบบมีความสวยงาม เหมาะแก่การอนุรักษ์ การนำไปใช้ประกอบการแสดงได้อย่างสมบูรณ์แบบ เครื่องแต่งกายโนราทุกแบบใช้งานตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันคือ

1.1 แบบเครื่องต้น และแบบบัว เหมาะกับนักแสดงโนราที่เป็นตัวพระ หรือตัวแสดงผู้ชาย ส่วนแบบเครื่องลูกปัด 5 ชิ้นหรือเครื่องเต็มนั้นเหมาะกับนักแสดงที่เป็นผู้หญิง

1.2 เครื่องแต่งกายโนราประยุกต์ เหมาะกับการนำไปใช้บางโอกาส เช่น เพื่อการประกอบการแสดงละคร หรือประกอบงานที่ใช้การร่ายรำน้อย ๆ อย่างไรก็ตามเครื่องแต่งกาย

แบบประยุกต์นั้น สถานประกอบการให้ความสำคัญเพราะมีความสวยงาม สามารถเรียกร้องกลุ่มลูกค้าที่ต้องการนำเสนอเครื่องแต่งกายที่มีความสวยงามแปลกตา

2. สีสนของเครื่องแต่งกายโนราในอดีตนั้นเป็นสีที่ตัดกัน เช่น สีแดง เขียว โดยมีเส้นสีอ่อน เช่น สีขาวเป็นเส้นตัด ในปัจจุบันจะใช้เฉดสีโทนสีอ่อน หรือโทนสีเข้มก็ได้โดยใช้ลายพิมพ์ฟอง ลายก้างปลา ลายดอกพิกุล อย่างไรก็ตามผลการสัมมนาที่มีการยืนยันว่าสีที่ปรากฏในเครื่องลูกปิดโนรานั้นควรเป็นสีอย่างน้อย 5 สี เพื่อความสวยงาม นอกจากนี้เครื่องแต่งกายโนราในปัจจุบันนั้นผ้าห้อยหน้า ผ้าห้อย สนับเพลลา สีเครื่องลูกปิดควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ใช้สีที่กลมกลืนและรับกันจะทำให้มีความสวยงามมากขึ้น

3. เครื่องแต่งกายโนราที่ติดต้องมืองค์ประกอบที่ครบถ้วน เช่น เทร็ด ปั้งหน้า ปั้งหลัง ปิด หัวไหล่มีคลุมไหล่ทั้งสองข้างที่ร้อยต่อกับพานโครงสำหรับปกปิดช่วงลำตัว ลำคอห้อยทับทรวง สังวาลมีปีก กกแอ่นเป็นเครื่องประดับทั้งสองข้าง สะเอวมีปั้นเหน่ง มีห้อยหน้า ห้อยข้าง สนับเพลลาและผ้ายาว มือสวมกำไลทั้งต้นแขน ปลายแขน กำไลข้อมือ และเล็บ

แนวทางการเสริมรายได้แก่ศิลปินจากการพัฒนาเครื่องแต่งกายโนราภูมิปัญญาชาวบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นเป็นแนวทางการยกระดับคุณค่า (Value uplift) เป็นทั้งกระบวนการในการสร้างสรรค์คุณค่า (Value creation) อันจะนำไปสู่มูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ หลักการพิจารณาสำหรับการ “เพิ่มคุณค่า” ควรมีประเด็น คือต้องพิจารณาความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเป็นอันดับแรก โดยดูรูปแบบของเครื่องแต่งกายโนรา สีสนของเม็ดลูกปิด องค์ประกอบของเครื่องแต่งกายโนราอื่น ๆ

อย่างไรก็ตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพงานเครื่องแต่งกายโนราในจังหวัดนครศรีธรรมราชผู้วิจัยมีความเห็นว่าในชุมชนเฉพาะอย่างยิ่งที่มีศิลปินทำชุดเครื่องแต่งกายโนราควรรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาเครื่องแต่งกายโนราให้ไปในทิศทางเดียวกัน อาจตั้งเป็นกลุ่มโอท็อปสินค้าพื้นเมืองเครื่องแต่งกายโนราที่ควบคุมรูปแบบของเครื่องแต่งกายโนรา และควบคุมมาตรฐานของเครื่องแต่งกายโนรา และส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกันเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ซึ่งจะสามารถควบคุมและปรับปรุงรูปแบบเครื่องแต่งกายโนราให้มีคุณภาพอันจะสร้างรายได้ที่ดีในโอกาสต่อไป

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาเครื่องแต่งกายโนราภูมิปัญญาชาวบ้าน ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประเด็น คือประเด็นที่ 1 เพื่อศึกษาประวัติที่มาของเครื่องแต่งกายโนราและองค์ประกอบของเครื่องแต่งกายโนราภูมิปัญญาชาวบ้านของจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เครื่องแต่งกายโนรากล่าวอ้างถึงในประวัติโนราว่าเป็นชุดที่ได้รับพระราชทานมาจากเครื่องต้นของพระมหากษัตริย์

ซึ่งประกอบด้วย เทริด กำไลแขน ปิ่นแหลม สันนัปลอก 2 ข้าง ปีกนกแอ่น หางหงส์ สันนัปลอก เข้าใจว่าในยุคเริ่มต้นของการแต่งกายของโนราห์จะแต่งกายแบบชาวบ้านธรรมดา ต่อมาในจังหวัดนครศรีธรรมราชคณะโนราห์ตัวเอก หรือตัวนายโรง ได้มีการปรับเปลี่ยนการแต่งกาย เลียนแบบเครื่องแต่งกายละครร่ำของทางภาคกลาง คือนุ่งสนับเพลา มีห้อยหน้าห้อยข้าง กรองคอ ทับทรวง สันนัปลอก ศีรษะสวมเทริด

ช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นศิลปินโนราห์เริ่มพัฒนาเครื่องแต่งกาย ขึ้นตรวจพบว่า มี 3 รูปแบบ คือ แบบเครื่องต้น ศีรษะสวมเทริดแบบมณฑลท่งเดียว ลำคอ มีปิ่นหน้า ปิงหลังปิด หัวไหล่มีคลุมไหล่ทั้งสองข้างที่ร้อยต่อกับพานโค้งสำหรับปักปิดช่วงลำตัว ลำคอห้อยทับทรวง สันนัปลอกมี ปีกนกแอ่นเป็นเครื่องประดับทั้งสองข้าง สะเอวมีปิ่นแหลม มีห้อยหน้า ห้อยข้าง สันนัปลอกและผ้ายาว มือสวมกำไลทั้งต้นแขน ปลายแขน กำไลข้อมือ และเล็บ แบบทรงบัว มีการปรับเปลี่ยนเฉพาะส่วนของเครื่องลูกปิดเท่านั้นคือมีการนำผ้ามาทำ เป็นกรองคอแล้วใช้ลูกปิดร้อยต่อจากชายผ้าเป็นลวดลายสัญลักษณ์ของเครื่องลูกปิด คลุมลำตัว ส่วนเครื่องประดับตกแต่งอย่างอื่นเหมือนเครื่องต้น และแบบเครื่องลูกปิด 5 ชั้นหรือเครื่องเต็ม พบว่า มีการเพิ่มเครื่องลูกปิดขึ้นคือ คลุมไหล่ 2 ชั้น รอบอก 1 ชั้น ปิงคอ 2 ชั้น มีเครื่องประดับ ตกแต่งเหมือนเครื่องต้นเช่นเดียวกัน เครื่องแต่งกายโนราห์ที่กล่าวเมื่อเทียบเคียงกับการแต่ง กายแบบยืนเครื่องละครร่ำ ปรากฏว่ามีครบทั้งศีรษะ อก คอ หน้าอก และข้อมือ และพัสดรร่าง

ผลที่กล่าวสอดคล้องกับที่ Soontranon et al. (2008) สรุปผลการวิจัยเรื่องเครื่องแต่งกาย ละครและการพัฒนา : การแต่งกายยืนเครื่องละครในของกรมศิลปากร ว่าการแต่งกายยืน เครื่องละครในมีการพัฒนามาจากเครื่องต้นหรือเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์และวิวัฒนาการ เปลี่ยนแปลงไปตามสถานะสภาพเหตุการณ์ของสังคม แต่ยังคงอนุรักษ์ไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของ ความเป็นมาตรฐานด้านนาฏศิลป์ไทยเพื่อใช้เป็นแบบแผนและแนวทางในการศึกษาค้นคว้า สืบต่อไป จากผลการวิจัยที่กล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าการแต่งกายแบบเครื่องต้นนี้มีการพัฒนา มาจากเครื่องต้นขององค์พระมหากษัตริย์ที่มีปรากฏในสมัยกรุงศรีอยุธยาจริง และมีพัฒนาการ ต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ดังนั้นศิลปะการแต่งกายของเครื่องแต่งกายโนราห์ถึงแม้จะมีกล่าวอ้างว่า เริ่มมีมาก่อนมีการแสดงละครในสมัยกรุงศรีอยุธยาแต่น่าจะเป็นข้อยืนยันได้ว่าในเริ่มต้นนั้น น่าจะแต่งแบบสามัญชนเครื่องแต่งกายยังไม่วิจิตรงดงามเหมือนในปัจจุบัน จนต่อมาได้รับ อิทธิพลของรูปแบบเครื่องแต่งกายแบบศิลปะละครร่ำขึ้นจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบให้ งดงามอย่างที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้

ประเด็นที่ 2 เพื่อพัฒนาเครื่องแต่งกายโนราห์ของจังหวัดนครศรีธรรมราชตามความ ต้องการและองค์ประกอบที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบของเครื่องแต่งกายโนราห์ขึ้นมาใหม่ โดยใช้ความรู้มาจากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยได้พัฒนาเครื่องแต่งกายโนราห์แบบประยุกต์เสริม

อินทรีหุ่นนโหลทั้งสองข้างของเครื่องต้นแบบเก่าโดยนำเอาลูกบิดมาร้อยอย่างสวยงาม ศีรษะสวมเทริด ใช้เครื่องประดับตกแต่งแบบเครื่องต้น ได้ตรวจสอบความพึงพอใจของเครื่องแต่งกายโนราแบบประยุกต์นี้พบว่า กลุ่มวิทยากรให้ความสำคัญในลำดับมากที่สุด แต่เมื่อผู้วิจัยตรวจสอบประเด็นอื่น ๆ เสริมพบว่า เครื่องแต่งกายโนราแบบประยุกต์ เหมาะกับการนำไปใช้บางประเภท บางโอกาส เช่น โอกาสที่เกี่ยวข้องกับการแต่งกายเพื่อการประกอบการแสดงละคร หรือประกอบงานที่ใช้การร่ายรำน้อย ๆ อย่างไรก็ตามเครื่องแต่งกายแบบประยุกต์นั้นสถานประกอบการให้ความสำคัญเพราะมีความสวยงาม สามารถเรียกร้องกลุ่มลูกค้าที่ต้องการนำเสนอเครื่องแต่งกายที่มีความสง่างามแปลกและสมบูรณ์แบบ

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับที่ Uppathamnakorn (2012) วิจัยเรื่องภูมิปัญญาศิลปกรรมเครื่องแต่งกายโนราภาคใต้สรุปความว่า

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นศิลปกรรมเครื่องแต่งกายโนราภาคใต้พบว่า มีความคล้ายคลึงกันแบ่งได้ 2 ประเภท เครื่องนุ่งห่มและเครื่องประดับ สวมใส่ขาดชิ้นใดชิ้นหนึ่งไม่ได้ ทั้งนี้ภูมิปัญญาเหล่านี้คนรุ่นก่อนได้คิดสร้างสรรค์ และมีการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

2. ความต้องการของชุมชนในการที่จะเข้าร่วมโครงการเสริมสร้างอาชีพทางเครื่องแต่งกายโนราภาคใต้ ประชาชนในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลามีความต้องการเหมือนกันคือ การทำของที่ระลึกด้วยลูกบิดโนราพบว่า สามารถนำภูมิปัญญามาสร้างสรรค์ พัฒนาผลิตภัณฑ์และประดิษฐ์ลูกบิดในรูปแบบต่าง ๆ ได้ มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด

3. ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สภาพปัญหาพบว่า มีสาเหตุมาจากด้านระยะเวลาด้านการสืบทอดและด้านส่งเสริมรายได้

4. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับชุมชนและประชาชนที่สนใจในจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสงขลา พบว่า สามารถพัฒนาได้ 4 แบบ ได้แก่ พวงกุญแจแบบยาว พวงกุญแจแบบกลม สร้อยคอที่มีระย้าและสร้อยข้อมือ

แนวทางการนำผลการดำเนินโครงการไปใช้ประโยชน์ นำผลการวิจัยไปใช้ในการเสริมสร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในเขตจังหวัดภาคใต้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนนำไปต่อยอดเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เชิงชุมชนจากลูกบิดโนรา

แนวคิดนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ Patluang (2012) วิจัยเรื่องนวัตกรรมในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาเปรียบเทียบองค์กรธุรกิจชุมชนในอุตสาหกรรมมรดกทางวัฒนธรรมของไทย นำเสนอในบทความว่าโครงการวิจัยนี้พยายามหาคำตอบให้แก่ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการมีและ/หรือการสร้างความคิดสร้างสรรค์ และผลกระทบที่อาจมีต่อเศรษฐกิจโดยรวมในรูปของนวัตกรรมที่มาจากอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งหมายถึงผลกระทบที่จับต้องได้ในเชิงกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการผลิตสินค้าและบริการจริง ผลการวิจัยพบว่า ความคิดสร้างสรรค์

เป็นความรู้ใหม่ที่แตกต่างไปจากความรู้เก่าและภูมิปัญญา/อัตลักษณ์ดั้งเดิม แต่อาจต่อเติมขึ้นมาจากความรู้เก่าและภูมิปัญญา/อัตลักษณ์ดั้งเดิมได้ และความคิดสร้างสรรค์อันเป็นความรู้ใหม่แตกต่างกันกับความริเริ่มสร้างสรรค์ของนวัตกรรม การดำเนินนโยบายสนับสนุนนวัตกรรมจึงไม่ใช่การสนับสนุนให้สร้างความคิดสร้างสรรค์แต่อย่างเดียว แต่อาจอาศัยการถ่ายทอดความรู้และ/หรือการสนับสนุนทางนวัตกรรมจากเครือข่ายภายนอกที่เชื่อมโยงอยู่ก็เป็นได้ จากที่กล่าวอ้างนี้ทำให้เห็นว่าแนวทางการวิจัยที่ตรวจค้นครั้งนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการท่านอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวอ้าง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ที่สนับสนุนงบประมาณให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Changsan, T. (2006). Nora Beads: Means for Promoting Self-Sufficiency Economics. *Journal of Yala Rajabhat University*, 1(2), 130-134. (in Thai)
- Charoensin-O-Larn, C. (2011). *Thailand's Economy Under Globalization: Institutional Reform* [Online]. Retrieved October 3, 2014, from: <http://www.cicot.or.th/2011/main/content.php?>. (in Thai)
- Culture Office of Nakhon Si Thammarat. (2009). *Nora Khlai Kheenorn or Muen Rabam Bantherng Chatree* [Online]. Retrieved October 3, 2014, from: <http://www.m-culture.go.th/nakhonsithammarat/index.php/>. (in Thai)
- Intangible Cultural Heritage. (2009). *Nora* [Online]. Retrieved October 3, 2014, from: <http://ich.culture.go.th/index.php/th/ich/performing-arts/236-performance>. (in Thai)
- Matichon Group. (2009). *Surprised! "Beads" Found in 5 Central Southern Provinces, the place of civilization. Please stop stealing it and conserve it* [Online]. Retrieved October 3, 2014, from: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1235322754. (in Thai)
- Patluang, K. (2012). *Innovation in Creative Industries: Comparative Case Studies of Community Organisations in Thailand's Cultural Heritage Industries* [Online]. Retrieved October 3, 2014, from: http://eprints.utcc.ac.th/1676/3/1676_fulltext.pdf. (in Thai)

- phuketbulletin. (2015). *Manora: Local Entertainment of Southern Thai People* [Online]. Retrieved October 3, 2014, from: <http://phuketbulletin.co.th/Travel/view.php?id=1263>. (in Thai)
- Soontranon, C., Muangbun, W., Plabkrasong, P., Aitsarangkun na Ayuttaya, L., Thongthae, S., Khianthongkun, B., et al. (2008). *The Study and Development of Khon and Lakorn Costumes*. Bangkok: Amarin Printing & Publishing Public Co., Ltd. (in Thai)
- Srorat, S. (1973). *Khon Lakorn Dance and Local activities*. Bangkok: Phickanas printing. (in Thai)
- Uppathamnarakorn, B. (2012). *Research of Intellectual Arts in Southern Nora costumes*. Bangkok: The Higher Education Research Promotion and National Research University Project of Thailand , Office of the Higher Education Commission.